

Tekst til Hverdagslivspalten i TA lørdag 03.10.15

Av Beate Alstad

HEKSEJAKTEN

I middelalderen ble kvinner assosiert med naturen og møtt med bekymring. De ble oppfattet som ville, uflidde, overveldende, uhåndterlige og med en umettelig seksualitet som hadde fått kraft fra månen eller djevelen. Menn fryktet den ustyrlige kvinnelige seksualiteten, og et tankesett ble satt i system for å begrense den frie, ukontrollerbare kvinnen. Selv i dag i mindre utviklende land er teorien om den "forurensende" kvinnen etablert. Der blir kvinnen sett ned på og betraktet som besudlet. Både i middelalderen og i disse landene blir kvinnens naturlige kroppsfunksjoner som menstruasjon, fødsel og melkeproduksjon sett på som "skitne" og farlige.

Frykten for den kvinnelige seksualiteten kulminerte i heksejakter som endte i tortur og drap på tusenvis av europeiske kvinner. Inkvisisjonen ble etablert på 1300 tallet for å finne og utrydde de vantro, men etter hvert ble den også ansvarlig for å utforske hekseri. I 1486 skrev dominikanermunkene Bodin og Sprenger den mest berømte boken om hekseri, "Heksehammeren". Den hadde gode argumenter for heksejakt, og ikke minst praktiske råd for hvordan straffen skulle utdeles. Stort sett var alle de anklagende kvinner. De ble sett på som godtroende, lettpåvirkelige og svakere intellektuelt enn mannen. I tillegg anså man at de hadde overdrevne følelser og ustabil oppførsel. De ble anklaget for alt fra forgiftning, forheksing, å gjøre folk syke eller gale til å drepe dyr og mennesker ved med trylleformler.

Minst 50 000 hekser ble drept på 1500-1600 tallet i Europa, og kun 20 % av dem var menn. I overkant av 100 mennesker ble henrettet for hekseri i Nord-Norge mellom 1621 og 1663. I Vardø var det frykten for kvinners seksuelle lyster som var grunnlaget for heksejakten. Andre kvinner anklaget dem for utroskap med demoner mens ektemennene var til sjøs. Mange av kvinnene som var blitt sett sammen med demoner i form av svarte katter og hunder ble utsatt for "vannprøven". Den innebar at kvinnen ble bundet på armer og ben og kastet i vannet. Hvis hun sank var hun uskyldig, og hvis hun fløt var hun en heks. Resultatet var uansett det samme, enten døde kvinnen av drukning eller ved å bli brent på bålet.

Ingen kjenner det korrekte tallet på rettsaker eller henrettelser, men hvordan kunne dette skje? Siden det er et overveldende flertall kvinner som er blitt anklaget for hekseri har historikere hevdet at hele heksegalskapen egentlig var et direkte angrep på kvinner. Heksejakten beskrives som "det mest enkeltstående grufulle uttrykket for hat eller sterke fordommer mot kvinner i det tidlige, moderne Europa". Frykt for den kvinnelige seksualiteten, hat og fordommer mot kvinner går hånd i hånd. Selv i 2015 blir 3 millioner kvinner årlig utsatt for kjønnslemlestelse, en av tre jenter blir giftet bort før voksen alder, 120 millioner jenter er blitt utsatt for voldtekt og 34 millioner er blitt utsatt for vold i nære

relasjoner. Hvis vi skal ha et håp om å stoppe hat, fordommer og overgrep mot kvinner må vi starte med å lære barna våre om seksuell likestilling.

God helg Telemark.